

Nr 190.

Ankom till riksdagens kansli den 8 juni 1945 kl. 2 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående slutlig reglering av riksstaten för budgetåret 1944/45 m. m., i vad propositionen avser folkhushållningsdepartementets verksamhetsområde.

(2:a avd.)

Driftbudgeten.

Elfte huvudtiteln.

1:o) **Undanförsel av varuförråd.** I propositionen nr 308 har Kungl. Maj:t (bilaga 8, punkt 1 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över folkhushållningsärenden för den 11 maj 1945) föreslagit riksdagen att till Undanförsel av varuförråd å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45 anvisa ett reservationsanslag av 515 900 kronor.

Ifrågavarande medelsanvisning avser att genom anvisande av anslag å riksstaten bereda medel för täckning av kostnaderna för vissa undanförselåtgärder, vilka tidigare verkstälts och vartill Kungl. Maj:t anvisat medel från förskottsstat.

Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag hemställer utskottet,

Utskottet

att riksdagen må till *Undanförsel av varuförråd* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45 anvisa ett reservationsanslag av 515 900 kronor.

2:o) **Förlust i samband med tillverkning av trätjärprodukter.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 2), vilket innebär anvisande av medel för täckning av en under budgetåret 1944/45 gjord medelsanvisning å förskottsstat, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Förlust i samband med tillverkning av trätjärprodukter* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45 anvisa ett reservationsanslag av 13 100 kronor.

Kapitalbudgeten.

Fonden för förslag till statsverket.

3:o) Ytterligare medel till uppförande och drift av fabriksanläggningar för tillverkning av syntetiskt gummi. I propositionen nr 308 har Kungl. Maj:t (bilaga 15, punkt 1 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över folkhushållningsärenden för den 11 maj 1945) föreslagit riksdagen att till Ytterligare medel till uppförande och drift av fabriksanläggningar för tillverkning av syntetiskt gummi å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45 anvisa ett investeringsanslag av 3 850 000 kronor.

Till bestridande av kostnaderna för uppförande och drift av de båda gummi-fabrikerna i Ljungaverk och Stockvik ha av statsmedel hittills anvisats 11 900 000 kronor, varjämte Stockholms superfosfat fabriks aktiebolag bidragit med 750 000 kronor. Till förfogande ha sålunda stått ett sammanlagt belopp av 12 650 000 kronor.

Härutöver ha anvisats sammanlagt 860 000 kronor till den under ledning av professorn The Svedberg i Uppsala bedrivna forskningsverksamheten rörande gummiframställning, vilken numera bedrivs dels vid fysikalisk-kemiska institutionen och dels vid det särskilda s. k. gummiforskningslaboratoriet, vilket sedan 1943 i halvstor skala fabriksmässigt tillverkat gummi (neopren) för försvarets räkning.

De för fabrikerna i Ljungaverk och Stockvik anvisade medlen ha även använts för att delvis bestrida kostnaderna för nämnda forskningsarbeten.

Efter framställning av industrikommissionen bemyndigade Kungl. Maj:t den 6 oktober 1944 kommissionen att av medel som ställts till förfogande såsom rörelsemedel för driften vid anläggningarna i Ljungaverk och Stockvik disponera högst 72 000 kronor för bestridande av kostnaderna för fortsatta försök vid fysikalisk-kemiska institutionen i Uppsala med framställning av syntetiskt gummi.

I samband därmed förklarade Kungl. Maj:t, att kostnaderna för den vid gummiforskningslaboratoriet bedrivna verksamheten skulle till den del de vore att hänföra till allmänna produktionskostnader bestridas av de nyssnämnda rörelsemedlen, i den mån tidigare för ändamålet särskilt anvisade medel icke försloge därtill, samt till den del kostnaderna vore direkt hänförliga till den vid laboratoriet bedrivna produktionen av syntetiskt gummi för försvarsväsendets räkning genom anlitan- de av inflytande försäljningsmedel. Samtidigt föreskrevs, att försäljningspriset å gummi, som framställdes vid laboratoriet, skulle så bestämmas, att full täckning erhöles för sistnämnda kostnader.

I skrivelse den 14 februari 1945 anmälde *industrikommissionen*, att till förfogande stående medel för bestridande av kostnader för undersökningar och experiment vid gummiforskningslaboratoriet kunde beräknas vara disponerade senast under april månad innevarande år. Kommissionen hade ingående prövat frågan, huruvida försöken vid fysikalisk-kemiska institutio-

nen och den vid gummiforskningslaboratoriet bedrivna verksamheten, sedan driften vid Ljungaverk och Stockvik kommit i gång, alltjämt skulle fortgå. Kommissionen hade därvid kommit till den uppfattningen, att verksamheten vid fysikalisk-kemiska institutionen samt å gummiforskningslaboratoriet och vid andra på dettas uppdrag för uppgiften arbetande laboratorier, så länge forskningsuppgifterna alltjämt föreläge, tills vidare måste bestå. Under åberopande härav och under framhållande att ifrågavarande försök, undersökningar och experiment vid fysikalisk-kemiska institutionen och vid gummiforskningslaboratoriet utgjorde ett slags igångsättningsarbeten för den fabriksmässiga driften och därför rimligen borde bekostas av för nämnda drift anvisade medel, hemställde kommissionen om bemyndigande att av medel, som ställts eller framgent kunde komma att ställas till förfogande såsom rörelsemedel för driften vid anläggningarna i Ljungaverk och Stockvik, disponera *dels* erforderligt belopp, uppskattningsvis cirka 12 000 kronor per månad, för fortsatta försök vid fysikalisk-kemiska institutionen avseende framställning av syntetiskt gummi, *dels ock* erforderligt belopp, uppskattningsvis cirka 25 000 kronor per månad, för fortsatta undersökningar och experiment vid gummiforskningslaboratoriet eller eljest i samband med laboratoriets verksamhet.

Med anledning härav bemyndigade Kungl. Maj:t den 23 februari 1945 industrikommissionen att för tiden intill den 1 oktober 1945 bestrida ifrågavarande kostnader på av kommissionen föreslaget sätt.

I skrivelse den 18 april 1945 har *industrikommissionen* lämnat en ingående redogörelse för den hittillsvarande medelsförbrukningen i samband med gummiforskningen och tillverkningen av gummi ävensom meddelat de ytterligare medelsbehov, som föreläge för dessa ändamål.

Kommissionens verkliga utgifter för anläggning och drift per den 31 mars 1945 jämte av kommissionen beräknade kostnader efter denna tidpunkt finnas angivna i en skrivelsen bifogad uppställning.

Av uppställningen framginge, anför kommissionen, att de verkställda utbetalningarna per den 31 mars 1945 uppginge till 11 241 321 kronor 99 öre, varför av de för ändamålet tillgängliga medlen å sammanlagt 12 650 000 kronor återstode 1 408 678 kronor 1 öre. Därtill hade i inkomster av såld produkt influtit 60 123 kronor 83 öre. Sedan de inlämnade preliminära fakturorna betalats, komme utgifterna med avdrag för inkomster av såld produkt att uppgå till 13 449 701 kronor 55 öre, varför en brist av omkring 800 000 kronor uppstode, i den mån den ej täcktes genom inkomster av tillverkat syntetiskt gummi, s. k. svedopren, utöver vad som hittills influtit. På grund härav måste sålunda nya medel snarast tillföras kommissionen, för att gummifabrikerna skulle kunna färdigställas samt driften vid dem och gummiforskningen i Uppsala uppehållas.

Av den nämnda summan, i runt tal 13,45 miljoner kronor, belöpte sig, fortsätter kommissionen, omkring 10,9 miljoner kronor på anläggningskostnader. Av återstoden vore omkring 1,55 miljoner kronor redovisade som driftskostnad vid Ljungaverk och Stockvik, men detta belopp inkluderade även anskaffningskostnaden för lager av råvaror och förrådsartiklar, vilkas värde uppskattades till 850 000 kronor, varför de egentliga driftskostnaderna under

den tid driften vid Ljungaverk varit i gång utgjorde omkring 700 000 kronor. Slutligen belöpte sig omkring en miljon kronor på kostnader för gummiforskningen i Uppsala, vars sammanlagda kostnad inklusive tidigare erhållna och förbrukade anslag utgjort omkring 2,3 miljoner kronor. De återstående anläggningskostnaderna utöver nämnda 10,9 miljoner kronor, vilka skulle utbetalas av kommissionen under senare delen av år 1945, beräknades uppgå till omkring 1,75 miljoner kronor. Dessa kostnader avsåge dels sådana beställda maskiner och apparater, vilka den 31 mars ännu ej levererats eller installerats, och dels kompletteringsarbeten, som ännu ej beställts.

Driftskostnaden till årets slut av anläggningarna vid Ljungaverk och Stockvik kunde, framhåller kommissionen, på grund av bristande driftserfarenhet ej beräknas men uppskattades preliminärt till omkring 2,05 miljoner kronor för Ljungaverk och 1,4 miljoner kronor för Stockvik. Kostnaden för gummiforskningen i Uppsala under tiden april—december 1945 hade under förutsättning, att gummiforskningsverksamheten intill årets slut bedreves i hittillsvarande omfattning, beräknats till omkring 850 000 kronor. Sammanlagda driftskostnaden för båda fabrikerna samt för gummiforskningen i Uppsala beräknades alltså till årets slut uppgå till omkring 4,3 miljoner kronor. Härifrån avginge dock inkomst av tillverkat syntetiskt gummi, varav beräknades tillverkas sammanlagt omkring 500 ton med ett försäljningspris av 3 kronor 50 öre per kilogram. Det kunde i detta sammanhang nämnas, att detta försäljningspris tillämpats hittills och att möjlighet ej syntes föreligga att nu ändra detsamma, då detta skulle innebära en stegring av de färdiga gummivarornas pris. Inkomsten beräknades, inklusive en nu utestående fordran på försåld svedopren, utgöra omkring 2 miljoner kronor. Totala driftskostnaden och kostnaden för gummiforskningen utgjorde för tiden april—december 1945 efter avdrag av denna inkomst omkring 2,3 miljoner kronor.

Kommissionen framhåller i anslutning härtill, att kommissionen vid beräkning av dessa summor antagit, att samtliga anläggningskostnader hunne betalas före årets slut, vilket förutsatte, att den fortsatta driften ej gäve anledning till några väsentliga ändrings- och tilläggsarbeten. Givet vore också, att den fortsatta driften och gummiforskningen efter slutet av innevarande år måste bli föremål för en förnyad framställning från kommissionen vid en tidpunkt på hösten 1945, då driftskostnaderna vid fabrikerna och möjligheterna att få dessa täckta genom försäljningsinkomster samt behovet av fortsatt gummiforskning bättre kunde bedömas.

Det totala anslagsbehovet för gummifabrikernas färdigställande samt för dessas och gummiforskningens drift till årets slut utgjorde alltså, uttalar kommissionen sammanfattningsvis, dels 0,8 miljoner kronor för täckande av uppkommande underskott, dels återstående anläggningskostnader 1,75 miljoner kronor, dels ock kostnad för fabrikernas och gummiforskningens drift till årets slut 2,3 miljoner kronor, eller sammanlagt 4,85 miljoner kronor.

Departementschefen har för egen del anfört följande.

De till följd av krisen uppkomna svårigheterna att importera för vårt land erforderliga kvantiteter bilgummi aktualiserade redan på ett tidigt stadium frågan om en inhemsk tillverkning av syntetiskt gummi. I och för sig och särskilt med hänsyn till att det här rörde sig om ett angeläget behov hade det givetvis varit önskvärt, därest en dylik tillverkning kunnat baseras på någon redan känd och fullt utexperimenterad metod. Försök gjordes också i syfte att från utlandet förvärva licensrätt till metoder, som där kommit till användning. Försöken ledde emellertid på grund av rådande förhållanden icke till några praktiska resultat. På grund härav ansågs det så-

som en synnerligen angelägen uppgift att söka inom vårt land utfinna metoder, på vilka en inhemsk tillverkning skulle kunna baseras. Under ledning av professorn The Svedberg utexperimenterades därför vid fysikalisk-kemiska institutionen i Uppsala den metod, på vilken den nuvarande inhemska gummitillverkningen grundas.

Kostnaderna för uppförande av de två gummfabrikerna i Ljungaverk och Stockvik uppskattades ursprungligen till sammanlagt 7 650 000 kronor. Enligt industrikommissionens nu framlagda utredning kunna kostnaderna för fabrikernas slutliga färdigställande antagas komma att med omkring 5 000 000 kronor överstiga angivna belopp.

Den främsta anledningen till denna avsevärda fördyring är att söka i det förhållandet, att med utförandet av de båda fabriksanläggningarna icke kunnat anstå, till dess tillräckligt lång erfarenhet stått till förfogande från experiment- och försöksverksamheten vid fysikalisk-kemiska institutionen i Uppsala och vid gummiforskningslaboratoriet därstädes. Under utförandet av arbetena för gummifabrikerna ha sålunda många förändrings- och tillbyggnadsarbeten måst genomföras allteftersom nya rön framkommit vid försöksverksamheten. Dylika arbeten ha vidare förorsakats av det förhållandet, att vissa anläggningar, som utförts med stöd av erfarenheter, vunnna vid tillverkningen i halvstor skala vid gummiforskningslaboratoriet, visat sig vid själva driftens igångsättande icke vara såsom antagits ändamålsenliga. Den svåra **explosionsolyckan**, som inträffade vid Ljungaverksfabriken den 5 oktober 1944 några månader efter driftens igångsättande, har även medfört avsevärda merkostnader icke blott för istandsättning av fabriken utan även för åtgärder såväl vid denna fabrik som vid Stockviksfabriken för att i möjligaste mån tillgodose säkerhetskraven. Enbart för Ljungaverksfabriken ha kostnaderna för åtgärder i sistnämnda syfte uppgått till omkring 1 000 000 kronor. Till merkostnaderna ha slutligen även medverkat den prishöjning, som under de senaste åren skett inom vissa produktionsområden.

Såsom av den förut lämnade redogörelsen framgår ha igångsättnings- och driftskostnaderna per den 31 mars 1945 för de båda gummfabrikerna uppgått till omkring 1 550 000 kronor. Av detta belopp representera emellertid 850 000 kronor anskaffningskostnader för lager av råvaror och förrådsartiklar, varför de egentliga driftskostnaderna stanna vid ett belopp av omkring 700 000 kronor. För verksamheten till och med nämnda dag vid fysikalisk-kemiska institutionen och vid gummiforskningslaboratoriet har därjämte jämlikt bemyndiganden av Kungl. Maj:t disponerats av de för anläggning av gummfabrikerna anvisade kapitalinvesteringsmedlen ett belopp av omkring 1 000 000 kronor. Tillhoppa med det förut angivna beloppet å 12 650 000 kronor, vartill fabriksanläggningarnas färdigställande beräknats, skulle alltså erfordras ett belopp av $(12\,650\,000 + 1\,550\,000 + 1\,000\,000 =) 15\,200\,000$ kronor. Då hittills för ändamålet anvisats kapitalinvesteringsmedel å tillhoppa 11 900 000 kronor skulle alltså med hänsynstagande till det av Stockholms superfosfat fabriks aktiebolag erhållna bidraget å 750 000 kronor erfordras ett ytterligare anslag av 2 550 000 kronor.

Industrikommissionen har emellertid i detta sammanhang hemställt om anvisande av medel jämväl för täckande av kostnaderna under tiden 1 april—31 december 1945 för dels driften vid de båda gummfabrikerna och dels gummiforskningen i Uppsala. Förstnämnda kostnader ha preliminärt beräknats för Ljungaverksfabriken till 2 050 000 kronor och för Stockviksfabriken till 1 400 000 kronor. Under förutsättning att gummiforskningsverksamheten bedreves intill årets slut i hittillsvarande omfattning, skulle kostnaderna här för kunna beräknas till 850 000 kronor. Här angivna kostnader skulle alltså

uppgå till sammanlagt 4 300 000 kronor. Från detta belopp skulle emellertid enligt kommissionen avräknas inkomsterna från försäljning av intill årets slut tillverkat syntetiskt gummi. Kommissionen har under förutsättning att några mera väsentliga ytterligare ändrings- och tilläggsarbeten med avseende å fabrikerna ej behöva företagas, uppskattat tillverkningen till omkring 500 ton. Kostnaden för driften vid fabriken har kommissionen beräknat till 7 kronor per kilogram tillverkad vara. Det av kommissionen hittills tillämpade försäljningspriset utgör emellertid endast 3 kronor 50 öre per kilogram. Enligt kommissionens mening föreligger ej möjlighet att tillämpa ett högre pris, därest en stegring av priset på de färdiga gummivarorna skall undvikas. Med utgående från nuvarande pris och med inräknande av en utestående fordran för redan försålt gummi har kommissionen uppskattat inkomsterna av gummitillverkningen intill årets slut till omkring 2 000 000 kronor. Förut angivna medelsbehov å 4 300 000 kronor skulle alltså nedgå till 2 300 000 kronor.

De kapitalinvesteringar som skett i de båda gummifabrikerna måste betraktas såsom en beredskapsåtgärd, och anläggningarna torde vid en återgång till fredsförhållanden sakna affärsvärde i vanlig mening. Vid dylikt förhållande synas de redan gjorda investeringarna och det belopp å 2 250 000 kronor, som enligt vad förut nämnts ytterligare erfordras för anläggningarnas färdigställande, böra, bortsett från värdet å inneriggande lager och ett mindre restvärde å Stockviksfabriken, helt avskrivas. Att något restvärde ej torde böra upptagas för Ljungaverksanläggningen sammanhänger med att tomten, varå fabriken är uppförd, tillhör Stockholms superfosfat fabriks aktiebolag och att de å tomten uppförda byggnaderna skola efter driftsavtalets upphörande år 1968 utan lösen tillfalla bolaget med äganderätt. Såsom förut nämnts är Stockviksfabriken däremot byggd på mark, som förvärvats av kronan. Byggnaderna tillfalla ej heller bolaget vid tiden för driftsavtalets slut. Restvärdet å Stockviksanläggningen synes lämpligen böra upptagas till samma belopp, varmed bolaget bidragit till Ljungaverksfabriken eller 750 000 kronor. Enligt vad som framgår av industrikommissionens redogörelse uppgår inköpsvärdet å det den 1 april 1945 befintliga råvarulagret till omkring 850 000 kronor. Detta belopp torde ej böra bli föremål för avskrivning. Det synes nämligen ur principiella synpunkter riktigast, att industrikommissionen vid försäljning av syntetiskt gummi framdeles uttaga ett pris, som täcker kostnaderna för gummits framställning. Huruvida detta pris skall få slå igenom vid försäljning av färdigprodukterna är en prispolitisk fråga, vartill ställning ej behöver tagas i detta sammanhang. Anses en eljest ofrånkomlig höjning av priserna på färdigprodukterna böra undvikas, får ett subventionsförfarande anlitas, exempelvis över statens reservförrådsnämnd.

Industrikommissionen har förutsatt, att gummiforskningen i Uppsala skall i hittillsvarande omfattning bedrivas intill utgången av innevarande år. På grund av den betydelse för driften vid de båda gummifabrikerna, som denna verksamhet torde ha särskilt under den närmaste tiden, har jag icke något att erinra mot att verksamheten tills vidare fortsättes under innevarande år. I likhet med industrikommissionen utgår jag emellertid ifrån att frågan om verksamhetens fortsatta bedrivande efter den 31 december 1945 i god tid dessförinnan efter framställning av kommissionen blir föremål för Kungl. Maj:ts prövning. Beträffande kostnaderna för gummiforskningen förutsätter jag, att desamma tills vidare redovisas såsom en kostnad för framställningen av gummi vid anläggningarna i Ljungaverk och Stockvik.

Såsom förut nämnts bedrives vid gummiforskningslaboratoriet vid sidan av de experimentella försöken en tillverkning av gummi för försvarsväsendets räkning. Kapaciteten uppgår till omkring 5 kilogram gummi per timme. Även

denna tillverkning synes tills vidare böra fortsättas. Jämlikt Kungl. Maj:ts förutnämnda beslut den 6 oktober 1944 skola kostnaderna för denna tillverkning uttagas genom ett häremot svarande pris vid gummits försäljning till försvarsväsendet. Sedan gummifabrikerna vid Ljungaverk och Stockvik numera kommit i gång, synes anledning emellertid ej föreligga att avse det vid laboratoriet producerade gummit särskilt för försvarsväsendet utan dettas behov torde böra tillgodoses av den samlade produktionen av gummi från de båda fabrikerna och från gummiforskningslaboratoriet. Kostnaderna för framställning av de kvantiteter gummi, som framkomma vid laboratoriet, böra i anslutning här till framdeles ej längre särskilt påföras dessa gummi-kvantiteter utan böra belasta den sammanlagda produktionen av gummi såväl vid fabrikerna som vid laboratoriet. Härigenom vinnes, att ett enhetligt pris kan åsättas allt det genom de statliga åtgärderna för närvarande tillverkade rågummit.

Därest såsom jag här förordat försäljningspriset å rågummi av industrikommissionen bestämmes på så sätt, att full täckning erhålles för de med tillverkningen förenade kostnaderna, däri inberäknade även utgifterna för gummiforskningen, skulle några särskilda medel icke behöva beräknas för att täcka det till 2 300 000 kronor beräknade underskottet å driften vid gummifabrikerna för tiden från och med den 1 april 1945. Ett lämpligt avvägt rörelsekapital bör emellertid stå till förfogande för att bestrida utgifter i avvaktan på inflytande inkomster. Enligt vad industrikommissionen upplyst bör för detta ändamål beräknas ett belopp av 1 300 000 kronor. Med hänsynstagande här till kan sålunda det av industrikommissionen begärda anslagsbeloppet å 4 850 000 kronor begränsas till $(4\,850\,000 - 2\,300\,000 + 1\,300\,000 =) 3\,850\,000$ kronor, motsvarande det belopp som enligt det föregående ytterligare skulle erfordras för fabrikernas slutliga färdigställande ökat med förlagskapitalet 1 300 000 kronor. Anslaget bör i likhet med tidigare för ändamålet anvisade medel å 11 900 000 kronor anvisas å kapitalbudgeten under fonden för förlag till statsverket.

Såsom förut nämnts böra kapitalinvesteringarna för gummifabrikerna avskrivnas bortsett från dels restvärdet å Stockviksfabriken, 750 000 kronor, dels inköpsvärdet å befintliga råvarulager, 850 000 kronor, dels ock de nya förlagsmedel vilka i enlighet med det föregående nu böra anvisas. Det erforderliga avskrivningsanslaget skulle i enlighet härmed uppgå till $(11\,900\,000 + 3\,850\,000 - 750\,000 - 850\,000 - 1\,300\,000 =) 12\,850\,000$ kronor. Chefen för finansdepartementet gör i annat sammanhang hemställan om avskrivning av sistnämnda belopp.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag om anvisande av ytterligare medel för ifrågavarande ändamål med ett belopp av 3 850 000 kronor, varav 2 550 000 kronor för täckande av merkostnader för de båda gummifabrikernas färdigställande och 1 300 000 kronor för beredande av rörelsekapital för driften av dessa samt gummiforskningslaboratoriet i Uppsala i avvaktan på inflytande försäljningsmedel. Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot att industrikommissionen framdeles vid försäljningen av syntetiskt gummi uttager ett pris, som täcker kostnaderna för gummiframställningen, här i inräknat kostnaderna för gummiproduktionen vid gummiforskningslaboratoriet. Liksom departementschefen har ej heller utskottet härmed tagit ställning till frågan huruvida nämnda försäljningspris, vilket avsevärt överstiger det pris av 3 kronor 50 öre, som industrikommissionen hit-

Utskottet.

tills åsatt det syntetiska gummit, bör få slå igenom vid försäljning av de färdiga gummiprodukterna. Skulle det befinnas att en eljest ofrånkomlig höjning av priserna på färdigprodukterna bör undvikas torde, i anslutning till vad departementschefen yttrat, få övervägas huruvida icke ett subventionsförfarande bör anlitas.

Vad departementschefen i övrigt under förevarande punkt anfört har icke föranlett utskottet till erinran eller uttalande.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Ytterligare medel till uppförande och drift av fabriksanläggningar för tillverkning av syntetiskt gummi* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45 anvisa ett investeringsanslag av 3 850 000 kronor.

4:o) Inköp av tackjärn. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 2) får utskottet — under hänvisning till vad utskottet tidigare denna dag anfört i utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 300 — hemställa,

att riksdagen må till *Inköp av tackjärn* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45 anvisa ett investeringsanslag av 10 500 000 kronor.

Stockholm den 8 juni 1945.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Oscar Olsson, Pauli, Lindström, Gränebo, Bernhard Nilsson, Karl Andersson, Heiding, Gustaf Karlsson, Ekströmer, Emil Petersson* och *Johan Eric Ericson*; samt

från andra kammaren: herrar *Törnkvist, Eriksson* i Stockholm, *Svensson* i Grönvik, *Ward, Pettersson* i Dahl, *Staxäng, Hall, Wallentheim, Malmborg* i Skövde, fru *Alvén*, herrar *Thapper* och *Birke*.